

ENSTİTÜ ÇALIŞMALARI

H A B E R L E R

Venedik Tiyatro Tarihi Araştırmaları Seminerlerinde Öğrencilerimiz

Uluslararası Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü her yıl eylül ayında Venedikte Tiyatro Tarihi araştırmaları için Seminerler düzenlemektedir. Kuruluş ve düzenleniş tarihi yeni olan bu seminerlere üç yıldanberi Kürsümüz de davet edilmiş bulunuyor. Şimdiye kadar Sevinç Sokullu ve Ertuğrul Esençay'ın Kürsümüzü temsil ettiği bu davetlerde burslar, yabancı dil bilen lisans ve lisansüstü öğrencilerle asistanları kapsamına almaktadır. Avrupanın doğusunda ve biraz da dışında kalan Türkiye'mizde Öğrencilerimize bu Seminerler bilgi ve görgülerini arttırmak ve Venedik'te eylül ayında çok yoğun olan sanat ve tiyatro çalışmalarına katılmak bakımından çok yararlı olmaktadır. Böyle bir fırsatı veren Enstitünün kuruluşu ve seminerlerin işleyişi hakkında biraz bilgi verelim.

Tiyatro alanında tiyatro tarihi, tiyatronun bu günkü durumu ve gelişimi konularında dünya çapında etkinliği olan bir Enstitünün kurulması fikri ilk defa 1955 yılında Londra'da ortaya atılmıştı. O tarihte bir araya gelmiş olan araştırmacı, yazar, rejisör, oyuncu, eleştirmeci ve dekoratörler meslektaşların düzenli aralıklarla buluşmasına imkan verecek olan böyle bir Enstitünün kurulmasına büyük bir heyecanla karar vermişlerdi. Bu Enstitünün yıllık toplantılarının her yıl başka ülkelerde yapılması ilke olarak kabul edilmekle be-

haber, sabit bir haberleşme merkezine ve Enstitü kitaplığına duyulan gereksinme ile uluslararası kurs çalışmalarına çağrılacak öğrencilerin ağırlanacağı belli bir yer bulma düşüncesi bir sorun teşkil ediyordu. Bu noktada Enstitünün İtalyan üyelerinden Prof. Goffredo Bellonci ve Dr. Giulio Pacuvio'nun yardımları çok oldu ve federasyon merkezi olarak Venedik (Casa di Goldoni) tesbit edildi. Bu iki üyenin, hayalleri olan Enstitünün kurulmasından hemen sonra ölmesi, Enstitü arkadaşlarını üzüntüye boğmuştu. Tiyatro öğrencilerine Venedik'te on beş gün süren kurslara katılma imkânı veren burslara bu anıya saygı olarak *Bellonci* bursu adı verilmiştir. Şimdi onların öncü oldukları çalışma Dr. Raul Radice, Signora Bellonci ve Prof. Nicola Mangini tarafından yürütülmektedir.

Her yıl eylül ayında Venedik'in San Giorgia adasında düzenlenen uluslararası tiyatro tarihi kurslarına çeşitli ülkelerdeki üniversite ve akademilerde tiyatro öğrenimi yapan öğrencilerin çağırılmasıyla, Enstitü öğrenci-meslektaşlar arasında, araştırma ve çalışmalarında yardımcı olacak uluslararası bir ilişki ve dayanışma kurulup gelişeceğini ümit etmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunu Avrupalılar teşkil etmekle beraber Japonya'dan Tunus'a kadar dünyanın çeşitli ülkelerinden de çağrılar yapılmaktadır. Ayrıca kurslara kendi bütçesiyle katılmak isteyen her tiyatro ilgilisine konferanslar açık tutulmaktadır. Tiyatro tarihi ve sanatında ünlü araştırmacı ve sanatçılar tarafından verilmekte olan konferanslar daha

sonra tartışmalar ve açık oturumlarla değerlendirilmektedir. Her yıl tiyatro tarihinde bir dönemin ele alındığı bu konferanslarda çeşitli Avrupa ülkelerindeki tiyatro yaşamı ya değişik bir açıdan yorum yapan yeni bir görüşle ya da araştırmalarda ortaya çıkan yeni ayrıntılarla o ülkenin Tiyatro Uzmanı tarafından incelenmektedir.

Konferanslar genellikle Fransızca ve-rilmekle beraber İngilizce ve İtalyanca çevirileri, daha önce öğrencilere dağıtılmaktadır. Kırk-elli öğrenci ve araştırmacının bir araya geldiği her seminerde öğrencinin genel Tiyatro tarihi çerçevesindeki bilgisine yeni bir ışık tutulmuş olmaktadır. Seminerlere katılacak öğrencilere konferansların konuları hakkında bir fikir vermesi bakımından beş yıllık seminer programını aşağıda veriyoruz. Bu konferansların İngilizce metinleri Tiyatro Enstitümüz arşivinde toplanmaktadır.

1965 Yılıının Programı

İtalyan Rönesans (Renaissance) Tiyatrosu, Prof. Natalino Sapegno, Roma Üniversitesi.

Renaissance'da İtalyan sahne tekniği, Dr. Elena Povoledo, Roma Dramatik Sanat Akademisi,

Fransa'da Renaissance Tiyatrosu; Prof. Robert Garapon, Caen Üniversitesi.

Avusturya'da Renaissance Tiyatrosu, Prof. Heinz Kindermann, Viyana Üniversitesi,

Almanya'da Renaissance Tiyatrosu, Dr. Günter Schöne, Monaco Tiyatro Müzesi.

Slav ülkelerinde Renaissance Tiyatrosu, Prof. Filip K. Kumbatovic, Lubiana Dramatik Sanat Akademisi.

Büyük Britanya'da Renaissance Tiyatrosu, Prof. Allardyce Nicoll, Tiyatro Araştırmaları Derneği Başkanı.

1966 Yılıının Programı

İtalya ve Avrupa Commedia Dell'arte, Mario Apollonio, Milano Katolik Üniversitesi Profesörü.

Macaristan'da Renaissance Tiyatrosu, Dr. Tekla Dömötör, Budapeşte Üniversitesi.

Çekoslovakya'da Renaissance Tiyatrosu, Dr. Milena Cesnakova, Bratislava Bilim Akademisi.

Renaissance'da bazı İtalyan Latin ve Hırvat Tiyatro tekstleri arasında benzerlikler Prof. Franjo Svelec, Zadar Üniversitesi.

Skandinav Müzelerinde Renaissance'a ait Tiyatro dökümanları, Prof. Agne Beljer, Drottningholm Tiyatro Müzesi.

Polonya'da Renaissance Tiyatrosu Dr. Karolina Kretowa, Cracow Tiyatro Enstitüsü.

İskandinavya'da Renaissance Tiyatrosu, Prof. Torben, Krogh, Kopenhag Üniversitesi.

Belçika ve Hollanda'da Renaissance Tiyatrosu, Prof. Hunningher, Amsterdam Üniversitesi.

İspanya ve Portekiz'de Renaissance Tiyatrosu, Prof. Guillerma Diaz-Plaja, Barselona Tiyatro Enstitüsü.

1967 Yılıının Programı

Barok Sahnenin Hazırlanması, Elena Povoledo.

İtalya'da XVII Yüzyıl Tiyatrosu, Carmine Jannaco.

Fransa'da XVII Yüzyıl Tiyatrosu, Antoine Adam.

Almanya'da XVII Yüzyıl Tiyatrosu, Günter Schöne.

İngiltere'de XVII Yüzyıl Tiyatrosu, Prof. Philip Edwards.

Avusturya'da XVII yüzyıl Tiyatrosu, Heinz Kindermann.

Tiyatroda Pirandello Sözlüğü, Sandro D'amico.

Bir Viyana barok operası Prof. M. Dietrich.

Hollanda'da XVII. yüzyıl Tiyatrosu, Ben Albach.

1968 Yılıının Programı

Yugoslav Ülkelerinde Barok Tiyatrosu, Prof. Filip K. Kumbatovic.

Çekoslovakya'da XVII Yüzyıl Tiyatrosu, Mila Obst.

Macaristan'da XVII. Yüzyıl Tiyatrosu, Dr. Geza Staud.

İtalya ve Avrupada Melodram, Prof. Masimo Mila.

Polonya'da XVII. Yüzyıl Tiyatrosu, J. Levanski.

İspanya ve Portekizde XVII. Yüzyıl Tiyatrosu, Prof. Angel Varburna Prat.

Skandinavya'da XVII. Yüzyıl Tiyatrosu, Gösta Bergman.

Gordon Craig'i Anma Konferansı, Edward Craig.

1970 Yılıının Programı

XVIII. Yüzyıl Macar Tiyatrosu, Dr. Geza Staud.

XVIII. Yüzyıl İkinci Yarısında İsviçre'nin Tiyatro Reformu Teklifleri, Edmund Stadler.

Yugoslav Ülkelerinin XVIII. Yüz yıl Tiyatrosu'nda Ulusal ve Uluslararası İlişkiler, Prof. F. Kumbatovic.

Gordon Craig ve hareketi, Arnold Rood.

XVIII. Yüzyılda Romanya Tiyatrosunda Sahne Dekorasyonu Kurulması ve Gelişimi Simion Alterescu.

XVIII. Yüzyılda Polonyada Dekor ve Dekoratör, Barbara Krol-Kaczorowska.

XVIII. Yüzyılda Çek Halk Tiyatrosu, Jan Kopecky.

XVIII. Yüzyılda İsveç'te Sahne Hayatı, Agne Beijere.

Portekiz ve Avrupa Tragedya Geleneğinde "İnes de Castro", Enrico Lisboa.

Asist. Sevinç SOKULU

La Biennale Di Venezia'nın 29. Tiyatro Şenliği

İtalya'nın Venedik şehrinde adı "La Biennale di Venezia" olan bir kültür kuruluşu var. II. Dünya Savaşında kurulan bu kurum önceleri iki yılda bir plâstik sanatlar sergisi açarken, gelişerek güzel sanatların her dalında sergi ve şenlikler düzenler olmuş ve bu çalışmalarını her yıla çıkartmış. Ayrıca Biennale di Venezia'nın zengin fotoğraf, ses bandı ve görüntü bandı arşivi ile kitaplığı ve her türlü kültürel çalışmaların düzenlenebileceği büyük bir binası var. İki yıldır bu kuruluşun düzenlediği tiyatro şenliklerine dünyanın çeşitli ülkelerinden tiyatro öğrenimi yapan gençler, şenliği izlemek amacı ile, gözlemci olarak, davet ediliyorlar. Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü'ne gönderilen çağrı üzerine bu yıl şenliği ben izledim.

Şenlikteki gösteriler dışında geçen yıllarda oynanmış oyunlara ait görüntü bantlarını da seyredip, bu oyunlardan bazılarını ekranda olsun değerlendirme olanaklarımız da bulunuyordu.

Bu yılki şenlik programı şu şekilde düzenlenmişti:

20 Eylül 1970 Stokholm Şehir Tiyatrosu A. ÇEKOV, "Martı". Yön: Ottomar Krejca. Yer: Teatri di Palazzo Grassi.

22 Eylül 1970 Hamburg, Deutsches Schauspielhaus, HEINER MÜLLER, "Philoktet". Yön: Hans Lietzau. Yer: Teatro di Palazzo Grassi.

23 Eylül 1970 Hayfa Şehir Tiyatrosu, YEHUDA SOMMO, "Nikah Komedi". Yön: Joseph Millo. Yer: Teatre Corso, Mestre.

24 Eylül 1970 The Freehold, Londra SOPHOKLES, "Antigone". Yön: Nancy Meckler. Yer: Teatro di Palazzo Grassi.

26 Eylül 1970 Niderlandse Comedie W. SHAKESPEARE, "Kısasa

- Kısa*”¹ Yön: Geoffrey Reeves. Yer: Teatro la Fenice
- 27 Eylül 1970 Stokholm, Devlet Tiyatrosu, A. STRINDBERG, “*Rüya Oyunu*”. Yön: Ingmar Bergman. Yer: Teatro di Palazzo Grassi,
- 29 Eylül 1970 Teatr Mossovet, Moskova C. A. RADZINSKY, F. M. DOTOYEVSKY “*Petersburg Rüyalari*”². Yön: Jurij A. Zavadsky. Yer: Teatre la Fenice.
- 1 Ekim 1970 Teatr Mossovet, Moskova V. N. BIL’ BELOCER-KOVSKIJ, “*Fırtına*”³. Yön: Jurij A. Zavadsky. Yer: La Fenice.
- 2 Ekim 1970 Atelje 212, Belgrad ALFRED JARRY “*Übü*” Yön: Ljubomir Draskic. Yer: Teatro del Ridotto.
- 3 Ekim 1970 Teatro Stabile di Trieste A. TRIONFO, T. CONTE “*Kamelyalı Kadın Margherita Gauthier*”. Yön: Aldo Trionfo Yer: La Fenice.
- 4 Ekim 1970 Adria’ Gual Kumpanyası, Barcellona SALVADOR ESPRIU “*Sierra’da Lüm*” Yön: Ricard Salvat. Yer: Teatro di Palazzo Grassi.
- 6 Ekim 1970 Cinoherni Klub, Prag A. EKOVA “*Vişne Bahçesi*”. Yön: Jan Kacer. Yer: Teatro del Ridotto.
- 7 Ekim 1970 Teatro Stabile dell’Aquila PIETRO ARETİNO “*La ortigiana*”. Yön: Antonio Calenda. Yer: La Fenice.

1 Aktörlere arasında çıkan bir anlaşmazlık nedeni ile şenliğe katılmadı.

2 Şenliğe katılmadı.

3 Şenliğe katılmadı. Aynı gün Teatro Olympico’da bir İtalyan topluluğundan John Gay’in DİLENCİLER OPERASI’ni seyrettik.

Bu oyunlardan ve ekranda gördüğümüz Living Theatre’ın “*Antigone*”sinden kısaca bahsetmek istiyorum.

Ottomar Kejca, son yıllarda Avrupada yıldızı oldukça parlamış bir Çek yönetici. Avrupalı kritiklerce Çekov’u en iyi yorumlayan ulus Çekler ve en iyi Çekov yönetenlerden biri de Ottomar Krejca. Krejca’nın “*Martı*” yorumu, Çekov’un, kendilerini aşmak ihtiyacını duymuş, gereksiz ve asalak yaşayışlarından kurtulmak için bir silkinme yapmak isteyen, fakat bunda başarı sağlayamayan burjuva toplumunu kendi dar dünyaları içinde vermek amacını güdüyor. Oyunda her kişi bu dar dünyanın içinde kafesteki kuş gibi çırpınmaktadır. Bu durum sahnedeki hareketlerle somut olarak belirtilmiştir. Kanımca, Krejca bu psikolojik durumu hareketlerle somutlamada biraz ileri gitmişti. Sahnedeki aşırı hareketlilik göze batıyordu. Basın toplantısında bu yolda yaptığım tenkidi oyuncular tümü ile kabul ettiler. Onlar da bu konuda Krejca ile anlaşamamışlar, fakat Krejca bu mizansenlerde ısrar etmiş.

Sophokles’in “*Philoktetos*”unu Heiner Müller yeniden ele almış, biraz değişik bir şekilde, psikolojik çatışmaların ön plâna çıktığı bir “*Philoktet*” yazmış. Oyuncuların ve rejisörün tekste en uygun şekil olarak beraberce araştırıp bulduklarını iddia ettikleri sahne düzeni ise amaçsız yersiz yabancılaştırma etkilerinin uyumsuz bir şekilde sıralanmaları ile deney için deney olmaktan öteye gidemiyen bir oyundu.

Londra, *The Freehold*’un temsil ettiği “*Antigone*”den önce Living Theatre’nin “*Antigones*”sinden bahsetmek, *Freehold*’un “*Antigone*”sinin değerinin anlaşılması bakımından yararlı olacaktır.

Living Theatre’nin dünya sahnelerine getirmek isteyip de başaramadığı estetik anlayışı içinde, bu anlayışın örneği olan *Antigone* büyük bir enerjinin boşa harcanmasının güzel bir örneği idi. Nietzsche, tragedyanın kaynağı olarak, Dionysos’dan gelen taşkınlıkla Apollon’dan gelen düzen anlayışını gösterir ve tragedya da bu iki

unsurun kaynaştığını görürüz, der. Living Theatre'in tiyatro anlayışı ise tek taraflı taşkınlığı son haddine varduran bu anlayış, sanatta gerekli olan ölçü ve düzen kaygusu gütmeyişinden, sahnedeki coşkunluk amaçsız bir boşalım olarak sadece sahnede kalıyor. Living Theatre'i seyretmeğe gelen hippyler bile, kanımca, bu boşalım seyirci sıralarında tüttürdükleri esrar ile katılabilirler ancak.

Kalabalık bir grubun kendilerine oyuncu adı vererek, çağdaş bunalımlarından boşalmaları için sahneyi araç olarak kullanmalarından başka bir şey değil Living Theatre denen olay.

Freehold tiyatrosunun Nancy Meckler'in sahne düzeni ile gördüğümüz "*Antigone*" ise aynı derecede aşırılıklar taşıyan bir deneme olmasına rağmen taşkınlık, aşırılığı oranında düzen endişesi ile dizginlenerek güçlü bir sanat yapıtının ortaya çıkmasına yardımcı olmuş. Tiyatronun tüm asal güçlerinin kullanıldığı sahne düzeninde, konuşma kadar hareket ve dansa önem verilerek, temsil, uluslararası dili olan bir yapıt olmuş ve bu şekli ile herkesçe anlaşılabilir, salt tiyatro diyebileceğimiz bir düzeye yükselmiş. Seyirciye sorumluluk duygusu aşılamayı, böylece ahlaki bir temeli saptamayı da amaçlıyor.

Oyunun serimi dünyanın kuruluşundan başlayıp, insanların birbirlerini boğazladığı düzenlere geliyor. İnsan geliştikçe çıkarları artıyor ve kavgalar çoğalıyor. Giderek kendimizi Sophokles'in "*Antigone*"sinin dizeleri arasında günümüzde buluyoruz. Oyun toplum gerçekleri ile ilgili bir tabana oturtulmuş. Olaylar geliştikçe Antigone önemini yitiriyor, oyunun baş kişisi inatçı Kreon'a karşı sağduyu gücü ile direnen Haimon oluyor. Heimon Kreon'un aldığı kararın halk arasında büyük bir huzursuzluk yaratacağına inanmaktadır. Üstelik Polyneikes'in ölüsünün gömülmesini yasaklayan bu buyruk insanlığa ve insan sevgisine de aykırıdır. Oysa Kreon, yönetici olması kabullenmekle bir takım dogmalarla kendini koşturmuştur. Bu yüzden Haimon'u

anlaması olanaksızdır. Nancy Meckler'in yönetimindeki bu temsilde Antigone'nin ölümü değil, Haimon'un ölümüdür önemli olan. Çünkü o başkalarının yararına çalışmış, ve başkaları için ölmüş olandır. Antigone sadece bir durum yaratmıştır. Kraliçe kişisel zaafı ile ölümü seçmiştir. Oyun koronun "Bir insan öldü, bir insan sevgi için öldü, vatanı için öldü" sözleri ile biter. Bu sözler seyircilerde yankılanır.

Dünya Sahnelerinden esip geçen Living Theater etkisini de taşıyan, fakat onu aşip, daha sağlam bir sanat düzeyine ulaşan Nancy Meckler'in "*Antigone*"si kanımca şenliğin en başarılı oyunu idi.

Stokholm Devlet Tiyatrosunun sunduğu Strindberg'in "*Rüya Oyunu*" eleştiricilerin biçim bakımından en çok tartıştıkları oyun oldu. Strindberg gerçekçi bir oyun yazdığını söylemiştir. Oysa eleştiriciler bu oyunun dışavurumcu bir oyun olduğunu söylerler. Bu konudaki sorumu yönetmen Ingmar Bergman'ın asistanı Göran Sarring şu şekilde yanıtladı: "*Rüya Oyunu*" yazıldığından bu yana İsveç'te on kez sahneye konmuş. 1921 de Max Reinhardt ve 1935 de Molander dışavurumcu bir anlayışla "*Rüya Oyunu*"nu sahnelemişler. 1947'de Molander tekrar oyunun yöneticiliğini yapmış. Bu kez tamamen sembolik açıdan ele almış. Bergman ise Strindberg'in istediğini tam olarak elde etti. Yani expressionist biçimdeki sahne geçişleri içinde gerçek hayatı vermeği başardı. Strindberg'in amacı da bir rüya havası içinde Stokholm'un gerçek hayatını vermektir. Gerçekten hayli karmaşık olan bu oyun ustalıklı çözümlenmiş, hayranlık uyandıracak bir sadelikle sunulmuştu.

Atelje 212 Yugoslavya'da ünlü bir tiyatro. Alfred Jarry'nin "*Ubu*"sunu başarılı bir şekilde günümüz sorunlarına oturtmuşlar. Sirk soytarlıklarının ardında büyük anlamların sezildiği bir üslup denemişler. Oyunun yapısına da uygun olan bu üslup ile yabancılaştırmaya gitmişler. Başarılı bir temsil verdiler.

Çekov'u en iyi uygulayan ulus olmakla

ün yapmış olan Çekoslovak'lar Cinohermi Klub Tiyatrosu aracılığı ile "Vişne Bahçesi"ni getirmişlerdi şenliğe. Karşımızda komedyta öğelerinin vurgulandığı, canlı, hayat dolu, aynı zamanda kişilerin dramını da ciddiyetle ve inandırıcı olarak veren bir Çekov bulduk.

Şenliğin öteki topluluklarından Hayfa Tiyatrosu, Rönesans Çağında bir Musevi tarafından İtalyanca yazılan bir eseri İbraniceye uygulayarak oynadı. Özelliği olmayan bir halk komedyasıydı gördüğümüz.

Barcelona'nın Adria Gual Tiyatrosu dışavurumcu ve epik öğeleri karışık olarak

uygulayan, ilginç bir oyun sundu. Evrensel sorunlara değiniliyordu. Dil engeli bu oldukça karışık oyunun anlaşılmasını bir kat daha zorlaştırdı.

Teatro Stabile Trieste, "Kamelyalı Kadın"ı yeni bir biçimde yorumlamak çabası ile ortaya garip bir temsil çıkarmıştı.

Teatro Stabile dell' Aquila'nın Aretino'dan adapte ettiği "La Ortigiana" temsili Avrupa'daki klasikleri günümüze uygulama modasına hizmet etmekten öte bir şey getirmiyordu şenliğe.

İbrahim BERGMAN

Lisans Tezleri

Tiyatro Kürsüsü'nde öğrencilerin lisans tezleri bir tiyatro eserinin tanıtılmasını, incelenmesini, yorumunu, değerlendirilmesini, sahne uygulamasını, rejii, dekor ve kostüm çalışmalarını içermektedir. Öğretim yılı içinde öğrencinin gördüğü kuramsal ders ve uygulama çalışmalarının hepsinden yararlanabilmesini ve bu derslerde edindiği bilgi ve anlayışı uygulayabilmesini amaç edinmektedir. Öğrenci, oyun incelemesini belli bir ön araştırma verisine, bir yoruma veya görüş açısına oturtmak zorundadır. Böylece tezlerimiz öğrencilerin yetişmesi ve tiyatro eğitimlerinin bütünlenmesi bakımından bir aşama olmaktadır.

Aşağıda 1968 yılından bu yana Kürsümüzde verilen tezlerin sistematik bir listesini veriyoruz:

TÜRK TİYATROSU

Ordu Kentinde Tiyatro Çalışmaları: 16938 İsmet ALP.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (27 s.) Ordu'da kurumlar, yazar, oyun. Uygulama çalışmaları: Oyun düzeni, temsile ait notlar, dekor planları, kostüm eskizleri, fotoğraflar.

Değirmen ve Sarıpınar 1914: 1731 Canan MERAŞ.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (50 s.): Yazar, öykü (Değirmen) Yazar, oyun (Sarıpınar 1914), Roman veya öykünün oyunlaştırma tekniği. Uygulama çalışmaları: Dekor, ışık planları: dekor, kostüm eskizleri, kostüm çizelgesi, aksesuar listesi, rejii defteri, temsile ait fotoğraflar.

Ankara Sanat Tiyatrosu ve 72. ci Koğuş: 17221 Ertuğrul ESENÇAY.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (30 s.): Ankara Sanat Tiyatrosunun kuruluşu, yönetimi, çalışma programı Orhan Kemal eserlerinde yansımaları açısından Türk toplumunun son elli yılına genel bir bakış, Orhan Kemal'in sanatı, tiyatro yazarlığı ve 72. Koğuşun incelenmesi.- Uygulama çalışmaları: Dekor ve ışık planları, dekor ve kostüm eskizleri, rejii defteri, fotoğraflar.

İlk Ödenekli İlçe Tiyatrosu Ceyhan Belediyesi Şehir Tiyatrosu ve Aziz Nesin'in Toros Canavarı: 16793 Salih YAKIN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (50 s.): Ceyhan Belediyesi Şehir Tiyatrosu

trosu (kuruluşu, yönetim düzeni ve çalışmaları), Aziz Nesin, Toros Canavarı (öz, biçim).- Uygulama çalışmaları: Sahne ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, reji defteri, fotoğraflar.

Yenişehir Tiyatrosu ve "Gültepe Oyunları": 17114 Tahsin KÖNÜR.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (33 s.): Yenişehir Tiyatrosunun incelenmesi Gültepe Oyunları'nın incelenmesi.- Uygulama çalışmaları: Sahne ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, kostüm ve aksesuar listesi, reji defteri, fotoğraflar.

Oyuncu - Oyun Yazarı Başar Sabuncu ve "Şerefiye": 18035 Çetin POLAT.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (25 s.): Yazar ve sanatı, Eser (öz, biçim ve dil), Oda tiyatrosunda sahneye koyuş.- Uygulama çalışmaları: Işık ve sahne planları, dekor ve kostüm eskizleri, kostüm ve aksesuar listesi, reji defteri, fotoğraflar.

Sivas'ta Halkevi Temsil Kolu Çalışmaları. Bir Sivas'lı yazarın (Sedat Veyis Örnek) "Kurt": Adli Oyunu. 16919 Fikri DÜRER.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (14 s.): Sivas Halkevi çalışmaları, yazar, oyun.- Uygulama çalışmaları: İstanbul temsiline ait notlar, dekor ve ışıklama planları, kostüm eskizleri, reji defteri, fotoğraflar.

Sokrates'in Savunması: 16572 Gürbüz ÖZİŞİK.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (34 s.): Eflatun'a göre Sokrates ve Çağ. Turan Oflazoğlu, Sokratesin savunması (öz, biçim, edebî unsurlar) Uygulama çalışmaları: Dekor plan ve eskizi, kostüm eskizleri, reji defteri fotoğraflar.

Muhazipzade Celâl ve "İstanbul Efendisi": 18048 Zafer ERARSLAN.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (32 s.): Müsahipzade Celâl ve Oyunlarındaki Nitelikler (toplumsal taşlama, güldürü unsurları, dil müzik, etki) İstanbul Efendisi (öz biçim).- Uygulama çalışmaları: Sahne ve dekor planları, eskizleri, ışık planı, kostüm çizelge ve eskizleri, İstanbul efendisi'nde Nevit Kodallı'nın müziğinin notası, reji defteri, fotoğraflar.

Orta Oyunu Işığında Ahmet Kutsi Tecer'in "Köşebaşı": 18530 Necdet GÜLŞEN

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (37 s.): Orta oyunu özellikleri Ahmet Kutsi Tecer, Köşebaşı (öz, biçim, dil ve oyun düzeni). - Uygulama çalışmaları: İstanbul Şehir Tiyatrosunda Köşebaşı, Sahne ve ışıklama genel planı, dekor ve kostüm eskizleri, kostüm ve aksesuar listesi, yönetim notları, temsile ait fotoğraflar.

Ankara Meydan Sahnesi ve Selçuk Kaskan'ın "Dolap Beygiri": 17049 Aykut TALUY

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (36 s.): Ankara Meydan Sahnesi; yazar, eser.-Uygulama çalışmaları: Tiyatro, sahne ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, reji defteri, temsilden fotoğraflar, basında çıkan eleştiriler.

Ankara Tiyatro Derneğinde "Güneşte On Kişi"nin oynanışı: 18506 Cankut ÜNAL

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (25 s.): Yazar, Oyun (öz, biçim, dil) Ankara Tiyatro Derneğinde oynanışı. - Uygulama çalışmaları: Sahne, dekor plan ve eskizleri, fotoğrafları, ışıklama planı, aksesuar listesi, reji defteri.

Abdülhak Hamit ve "Finten": 18462 Aysel ERDEN

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi ince-

mesi (35 s.): Yazar, Finten, Eserde Shakespeare'nin etkisi. - Uygulama çalışmaları: Devlet Tiyatrosunda Finten, dekor ve ışıklama planları kostüm ve aksesuar listesi, rejî notlarından örnek, fotoğraflar

Nazım Kurşunlu ve "Gecikenler": 16647 Sait CECELİ.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (50 s.): Nazım Kurşunlu yaşamı, Tiyatro ile ilişkisi, yapıtları, görüş açısı, Gecikenler (öz ve biçim). - Uygulama çalışmaları: Sahne ışık ve dekor planları, kostüm çizelge ve eskizleri aksesuar listesi rejî defteri temsilden fotoğraflar.

Güngör Dilmen Kalyoncu ve "Midas'ın Altınları": 2169 Okan KILAN.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (40 s.): Yazar, mitolojinin konu olarak kullanılışı, Midas'ın altınları (öz, biçim, sözlü ve hareketli ifadeler). Uygulama çalışmaları: Dekor olan ve eskizleri, ışık planı, kostüm eskizleri, aksesuar çizelgesi, rejî defteri, fotoğraflar, eleştiriler.

Şiirli Tiyatro ve "Pirinçler yerecek": 19414 Dinçer KAÇARAN.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (27 s.): Tiyatro da şiir: Sedat Veyis Örnek, oyun ve şiirsel yanı. Uygulama çalışmaları: Devlet Tiyatrosunda sahneye koyuş, dekor ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, aksesuar ve kostüm listesi, rejî defteri, temsile ait fotoğraflar.

Geleneksel Tiyatromuz Işığında "Yedi Kocalı Hürmüz": 17904 Mehtin SOYDAN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (41 s.): Orta oyununun niteliği, Sadık Şendil, Yedi Kocalı Hürmüz, Mithat Paşa Tiyatrosunda Yedi Kocalı Hürmüz. Uygulama çalışmaları: Dekor ve ışıklama planı, kostüm eskizleri, aksesuar listesi, rejî defteri, temsilden fotoğraflar.

Türk Tiyatrosunda Kadın Sorunları ve Sular Aydınlanıyordu: 2652 İlksen FIRAT.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (95 s.): Türk toplumunda kadın sorunları (İslamiyetten önce, İslamiyetten sonra, Cumhuriyet döneminde), Tiyatroya kadın sorunlarının yansımaları (Cumhuriyetten önce, Cumhuriyetten sonra ele alınan kadın sorunları), Sahnede kadın: Nezihe Meriç (Sular aydınlanıyordu). Uygulama çalışmaları: Devlet Tiyatrosunda Sular aydınlanıyordu, genel sahne dekor ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, kostüm ve aksesuar listesi, rejî defteri temsilden fotoğraflar.

Toplumsal Taşlama Açısından Cevat Fehmi Başkut ve "Buzlar Çözülmeden": 17987 Baha Halil ARSLAN.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (66 s.): Cevat Fehmi Başkut (kişiliği sanatı eserleri) Buzlar Çözülmeden (öz biçim dil ve diyalog).- Uygulama çalışmaları: Sahne ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, kostüm ve aksesuar listesi, rejî defteri, temsile ait fotoğraflar.

Geleneksel Türk Tiyatrosu

Karagöz'de "Ferhat ile Şirin": 17823 Fatoş ÜNER.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (110 s.): Karagöz oyunlarının özellikleri (dağarcığı, konuları, oyun yapısı, kişiler, dil, manzum ve müzik, tekik), Ferhat ile Şirin (Divan edebiyatında, halk edebiyatında, Karagözde) Ferhat ile Şirin'de giysiler.- Uygulama çalışmaları: Ferhat ile Şirin'in rejî defteri, Karagöz sahnesinin plan, kesit ve izometrisi, karagöz figürleriyle Hitit kabartmalarına ait resimler, ortayunu ve karagöz havalalarının notaları.

El Kuklası ve "Sahte Esirci": 13430 Yıldırım KIRHAN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi ince-

mesi (122 s.): Eğitim aracı olarak kukla. El kuklasının yapımı ve tiyatrosu, Sahte Esirci'nin kukla ve ortaoyununda işlenişleri.- Uygulama çalışmaları: Kukla tiyatrosunun plan ve kesitleri, ışıklandırma planları, dekor ve kostüm eskizleri, rejî defteri.- Bütün bölümler fotoğraflarla desteklenmiştir.

KÖY OYUNLARI ÜZERİNE

Ulutepe Köyünde Oyun Çıkarma Geleneği: 17005 Rıza ŞAHİN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (57 s.): Köy oyunlarının adlandırılması, Oyun çıkarma adı altında oynanan oyunların özellikleri, Ulutepe köyünde çıkarılan oyunlar.

Uygulama çalışmaları: Deveci oyununa ait rejî notları, oyun yeri plan ve eskizleri, fotoğraflar, Geyik oyunu, Tüccar Hacı oyunu ve 'Bir Aile Taklidi' oyununa ait rejî notları, planları, fotoğrafları.

Gökdere Köyü Çıkarmaları: 16666 Ünal KÖKSAL.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (39 s.): Köy oyunlarının adlandırılması, sınıflandırılması ve özellikleri, Gökdere köyünde Eğlencelik ve Geleneksel oyun çıkarmalarına örnekler.- Uygulama çalışmaları: Rejî notları, fotoğraflar, oyun plan ve eskizi ile izometrisi, harita.

Yapraklı'da Oyun Çıkarma: 16800 Mustafa MUTLU.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (54 s.): Ahilik (tarihçesi, teşkilatı, sohbet alemleri, oynanan oyunlar), Yapraklı'da oyun çıkarma, Köy oyunlarının tekniği.

Uygulama çalışmaları: Oyun düzeni plânları, fotoğraflar, kostüm eskizleri, aksesuar listesi.

Azerbaycan Tiyatrosu: 16904 Sevgi DOSTER.

Uygulama çalışmaları: Dekor, plan ve eskizleri.

BATI TİYATROSU

Antik Tragedyada Ritüelin yeri ve "Kral Oidipus": 11204 Sevinç SOKULLU.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (50 s.): Antik Tragedyanın tanıtılması, Antik tragedyanın zemini, Sophocles, Kral Oidipus (mitos, ritüel biçimin oyununda incelenmesi, kişiler, koro, ironi, anadüşünce).- Uygulama çalışmaları: Devlet Tiyatrosunda 1959'daki sahneye konuluşu üzerindeki araştırmalar, Antik'te oynanışı hakkında varsayımlar, rejî defteri, sahne ve tiyatro planları ve fotoğraflar.

Aristophanes ve "Eşek Arıları": 13664 Nurhan KARADAĞ.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (40 s.) Aristophanes devri, Aristophanes, Eşek Arıları (ana düşünce, yan düşünceler, kişiler (temsilcisi oldukları kurumlar, sembolik anlamları), yapı.- Uygulama çalışmaları: Tiyatro plan ve kesiti, rejî defteri, antik tiyatroya ait tiyatro, dekor ve oyuncu fotoğrafları, vazo resimleri, Aristophanes'in komik tiplerine ait fotokopiler.

Xanthos Tiyatrosu ve "Philoktetes": 16962 Osman ARSLAN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (35 s.): Antik tiyatro yapısı Xanthos, Sophokles, Philoktetes'in incelenmesi ve trajik olarak değeri.- Uygulama çalışmaları: Oyun düzeni notları, Xanthos, Pathara ve Myra tiyatrolarını gösteren harita ve fotoğraflar, tiyatro planları.

"Kral Lear" Üzerinde Bir Dramaturgi Çalışması: 12581 Gökçin TAŞKIN.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (35 s.): Shakespeare'i yaratan ortam, Shakespeare, Shakespeare Tiyatrosu, Kral Lear (Kaynaklar, İçyapı; yer ve zaman, trajik gelişim, kişiler, duygu ve düşünce, dışyapı).- Uygulama çalışmaları: Rejî defteri, Sahne planları, eskizleri ve fotoğraflar.

Başkent Tiyatrosu ve İlk Oyunu A. Miller'in "Bütün Oğullarım": 16900 Güven SÜLUKİLOĞLU.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi: (40 s.): Başkent Tiyatrosu, A. Miller ve Bütün Oğullarım.- Uygulama çalışmaları: Tiyatro, dekor ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, rejî defteri, Başkent Tiyatrosu'na ait yönetmelik, dergiler.

Arthur Miller'in "Satıcının Ölümü" Modern Tragedya: 15850 Özdemir ÖZKAL.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (80 s.): Yazar, Oyun (öz, biçim, tragedya unsurları).- Uygulama çalışmaları: Dekor ve ışıklama planları, dekor ve kostüm eskizleri, aksesuar ve masraf listesi, rejî defteri, temsile ait fotoğraflar.

Arthur Miller'in "Bedel"i Üzerine Sosyal Bir İnceleme: 18023 İ. Hakkı KÜLAHLI.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (73 s.): Çağımızda insan, çağımızda tiyatronun anlam ve gerekliliği, Amerikan tiyatrosu, Arthur Miller, Bedel.- Uygulama çalışmaları: Küçük Tiyatroda 'Bedel', tiyatro planı, sahne ve ışıklama planları, dekor plan ve eskizleri, kostüm eskizleri, rejî defteri, fotoğraflar.

Yenişehir Tiyatrosu ve İlk Oyunu "Kennedy Olayı": 14608 Sonat KONOR.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (43 s.): Yenişehir Tiyatrosunun kuruluş ve gelişimi, belgesel oyunlar, 'Kennedy olayı' yazar ve oyununun incelenmesi.- Uygulama çalışmaları: Rejî defteri, dekor, sahne eskiz ve planları, maketler, kostüm çizelgeleri, taslakları, fotoğraflar.

Varoluşçuluk ve "Mezarsız Ölüler": 7644 Sevinç ERDİLEK.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (44 s.): Varoluşçuluk, Varoluşçuluk

kavgası sürecinde Sartre ve felsefesi, Varoluşçuluk ve maddecilik, Sartre, Varoluşçuluk açısından Sartre'in tiyatrosu, Mezar-sız Ölüler (öz, biçim; dış aksiyon ve yapı ile ilgili değerlendirme).- Uygulama çalışmaları: A. S. T da sahneye koyuş, dekor ve ışık planları, dekor ve kostüm eskizleri, rejî defteri, temsilden fotoğraflar.

Türkiye'de Çalışmış Yabancı Tiyatro Yönetmenlerine Genel Bir Bakış ve Prof. Max Meinecke Tarafından Sahneye Konan "Yaşlı Hanımın Ziyareti" Üzerine İnceleme: 17842 Tekin ÖZERTEM.

Tiyatro tarihi ve Dramaturgi incelemesi (45 s.): Türkiye'de batı etkisinde ilk tiyatro hareketleri, Türkiye'de çalışmış yabancı tiyatro yönetmenlerinin çalışmalarının ve katkılarının incelenmesi, Max Meinecke tarafından sahneye konan 'Yaşlı hanımın ziyareti'nin dramaturgi bakımından incelenmesi, sahneye konuş açısından incelenmesi. Uygulama çalışmaları: Rejî defteri, efekt listesi, dekor ve kostüm eskizleri ve fotoğraflar.

TİYATRO VE BALE KARŞILAŞTIRMALARI

Kenneth Mac Millan'ın "Romeo ve Juliet" Balesi: 16313 Serap DAYIOĞLU.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (70 s.): Bale eseri hakkında, Shakespeare' in Romeo ve Juliet'inin koreograflara etkisi, Tiyatro olarak Romeo ve Juliet, Kenneth MacMillan'ın Romeo ve Juliet balesi, bale müziğindeki leitmotifler, balenin film prodüksiyonu üzerine.- Uygulama çalışmaları: Balenin dans düzeni üzerine notlar, dekor eskizleri, bale temsillinin bütün fotoğrafları.

Lorca'nın "Kanlı Düğün" tragedyası ve Rodrigues'in "Kanlı Düğün Balesi": 17149 Nevin KINACI.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (62 s.): Lorca üzerine, Kanlı Düğün tragedyası, Kanlı Düğün balesi (koreograf hakkında, dünyada ve ülkemizde bale olarak ele alınışı, Tragedyanın dış yapısı ile Rodrigues'in balesinin şematik karşılaştırılması, Deniz Aplvor ve müziği, eserdeki çeşitli unsurların koreografiye verdiği imkanlar, koreografin tutumu).- Uygulama çalışmaları: Koreografi notları, baleden notation örnekleri, kostüm, dekor düşünce ve eskizleri, baleden fotoğraflar.

Tiyatroda ve Balede "Ondine": 17219 Efza KIPÇAK.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (68 s.): Tiyatroda Ondine, Balede Ondine, Bale sanatı, Ondine'nin çeşitli koreograflar tarafından incelenmesi, Koreograf olarak Sir Frederick Ashton, Ashton'un Ondine balesi (Ashtonun librettosunun Fouque'den farkı, dansla kişiliğin verilmesi, balenin müziği).- Uygulama çalışmaları: Rol dağıtımı, balenin ışık provaları, dekor, kostüm eskizleri, Koreografi notları, Ashton'un Odine balesinden ve romantik devir temsillerinden fotoğraflar.

Tiyatro Kürsüsü Sahne Uygulamaları

Kürsümüzde okutulan kuramsal derslere paralel olarak öğrencilerin kuramsal bilgilerinin uygulama ile sindirmeleri için sahne uygulaması dersleri de yapılmaktadır. Bu derslerde, genel olarak, sahne uygulamasına değgin sorunlar sahne üzerinde tartışılıp çözümlenmektedir.

Bu uygulama derslerinin kapsamı içindeki gösteriler her yıl Dünya Tiyatro Günü olan 27 Mart'ta Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerine sunul-

TİYATRO VE SİNEMA KARŞILAŞTIRMASI

Tiyatroda ve Sinemada Recep Bilginer'in "İsyancılar": 17041, Ertürk YÖNDEM.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (42 s.): Yazar, Oyun, Tiyatro ve Sinema karşılaştırılması.- Uygulama çalışmaları: Dekor ve kostüm eskizleri, rejî defteri, Çekim senaryosu, oyun-filim, filme ait fotoğraflar.

RADYO OYUNU - TİYATRO KARŞILAŞTIRMASI

Radyo, Tiyatro ve "Peter Pan": 15681, Ayten UNCUOĞLU.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (50 s.): Radyo oyunu, stüdyo, sahnemikrofon karşılaştırması, Peter Pan.- Uygulama çalışmaları: Peter Pan'ın radyo uygulaması notları, stüdyo çalışmalarına ait fotoğraflar.

PANTOMİM

Pantomim ve Erdinç Dinçer: 16859, İnci HANCI.

Tiyatro Tarihi ve Dramaturgi incelemesi (55 s.): Pantomim'in tarihçesi, tekniği, Erdinç Dinçer ve sanatı. Uygulama çalışmaları, Fotoğraflar.

Sevinç SOKULLU

maktadır. Bugüne değgin kürsümüzde Meinelcke ve Nutku yönetiminde şu oyunlar oynanmıştır:

"İşkerlec":

PABUÇÇU AHMEDİN MACERALARİ (1964-5 Dönemi) (Nutku yönetiminde; Nancy Uluslararası Üniv. Tiyatroları Yarışmasında "İkincilik")

Çağan-Nutku:

SAVAŞ OYUNU (1964-5 Dönemi) (Nutku Yönetiminde; Erlangen Ulus-

lararası Üniv. Tiyatroları Yarışmasında "Reji Birinciliği")

Plautus:

SÖZDE KAHRAMAN (1965-66 Dönemi) Çeviri : T. Uzel (Meinecke yönetiminde)

Güngör Dilmen:

MİDAS'IN KULAKLARI (1966-67 Dönemi) (Nutku yönetiminde; Nancy Uluslararası Üniversite Tiyatroları Yarışmasında "Özel Bröve")

Musahipzâde Celâl:

BALABAN AĞA (1967-68 Dönemi) (Nutku yönetiminde) yıldönümü dolayısıyla

Kukla Oyunu:

FAUST (1967-68 Döneminde) Çeviri: M. Özgü (Meinecke yönetiminde)

Sinasi-Suat-Özakman:

TÜRK USULÜ EVLENME 1859-1959 (1968-69 Dönemi-Nutku Yönetiminde)

Gyula Hay:

AT (1969-70 Dönemi) (Nutku Çevirisi ve yönetiminde)

Shakespeare:

KISASA KISAS (1969-70 Dönemi) Çeviri: İ. G. Arcan (Meinecke yönetiminde)

1969-70 ders yılının uygulama çalışması olarak sahneye konulan At ve KISASA KISAS adlı oyunlar üzerinde yönetmenler tarafından yazılan yazıları aşağıya aktarıyoruz.

JULIUS (GYULA) HAY VE "AT" I

5 Mayıs 1970 tarihinde yetmiş yaşına giren Hay, çeşitli ülkelerde oynanmış, sayıları bir düzinenin üstünde olan oyunları ile haklı bir ün yapmıştır. Aslı Macar olan Hay, 1960'tan beri İsviçre'de yaşamakta ve oyunlarını Almanca yazmaktadır. Yazarı, seyircimiz, ilk kez "AT" ile tanıyor. Çağdaş tiyatronun bu önemli yazarının tiyatrodaki tutumunu, onun 1956 yılında şu sözlerinden anlıyoruz:

"Biz Macar yazarlar, günlük çatışmalarımız içinde edebî gelişimin siyasete ne kadar bağlı olduğunu açıklamak için epey imkân bulduk şu son günlerde. Düşüncelerimde sık sık Brecht'e yöneldiğimi belirtmek isterim. Onun eserlerinden öğrendiğim şey, bir yazarın, ne olursa olsun gerçekleri yansıtması inandırıcıdır; ve bir yazar gerçeğe ve doğru olana bağlı kaldığı sürece gerçek de o yazarı yarı yolda bırakmayacaktır. Gelecek kuşaklar ondan, bugün bizim hayal edemeyeceğimiz kadar, çok şey öğreneceklerdir."

"At" ilk kez 1964 yazında Salzburg Şenliği'nde oynanmıştır. Yazar, bu oyununda da - öbür oyunlarının bir kısmında yaptığı gibi - geriye giderek Caligula yönetimini ele almış, bunu çağdaş bir sorun üzerine oturtmuştur; "At" bir diktatörlük düzeninin persiflajıdır. Bu oyunda, Caligula bir atı konsül olarak seçiyor, ama tarihte bunun böyle olup olmadığı önemli değildir; tiyatrodaki önemli olan tarih olaylarını yansitmaktan çok, tarih olaylarını yorumlamak ve çağdaş seyirciyi uyarmaktır. Hay'ın orta Alman ve İtalyan faşizmini görebildiği bu oyunu ile uygarlığın tehlikeli bir dönemece girdiği çağımızda hâlâ Caligula'ların yaşadığını bir kez daha hatırlarız. Bu oyundaki "Caligula" yönetiminde, o ülkede yaşayan insanlar bir "yığın" olarak bırakılmakta böylece yönetenler kendi kişisel çıkarlarını, başkalarını ezerek sürdürüp gitmektedirler. Bunun için de, oyunda, yığınlara gem takılmakta, bu yığınlar birtakım saçma sapan modalarla uyutulmaktadır. Caligula gibi, devlet kasasını bile soyan yöneticileri eğlenceli, ama gizli bir burukluk içinde gösteren Hay, aynı zamanda yöneticilerin büyüklük hastalığını körükleyen çıkarıcı şakşakçıları da bu oyunda ele almıştır.

"At" ezen ile ezilene çocuksu bir oyun havasında gösteren, ama değindiği gerçeklerle çağımızın ciddi sorunlarına yönelen bir eserdir. Hay'ın bu çocuksu görünüşü ardında, oldukça karamsar, acı çeken bir insanın düşüncesi vardır. Söylev çekmekten

hoşlanmadığını sık sık belirten yazar, düşüncelerini bir mizah havası içinde vermeyi daha doğru bulmuş olabilir. Ancak bu oyunun ereği yalnızca güldürmek değildir, çağımızın dehşet verici Caligula'larını da tanımamızı sağlıyor.

"At" araştırma ve çalışma yönünden de Tiyatro Kürsüsü öğrencilerine geniş uygulama olanakları sağladı. Caligula'nın Roma İmparatorluğu'nun başına geçtiği İsa'dan sonra 37 yılı ile öldürüldüğü 41 yılının tarih ve sosyoloji açısından incelenmesi; o dönemin töreleri, davranışları ve giyimi üzerinde araştırmalardan başka, elde edilen bilgilerin çağdaş açıdan değerlendirilmesi yoğun bir çalışmayı gerektirdi. Ayrıca, oyunun çocuksu tutumu göz önüne alınarak

"KISASA KISAS"

Geçen yıl Deneme sahnemizde tatbikat çalışması olarak Gyula Hay'ın 'AT'ından sonra W. Shakespeare'in 'Measure For Measure'ı 'KISASA KISAS' adıyla oynadı. Kürsümüzün kurulduğu ilk yıldanberi klâsik eserler üzerinde tatbikat çalışmaları yaptıran Uzman Prof. Max Meinecke'nin aynı geleneğe sadık kalarak seçtiği bu 'karanlık komedi', metin yönünden öğrencileri bir hayli uğraştırdı. 1953 yılında İ. Galip Arcan'ın Fransızcadan çevirdiği metinden Kürsümüzce yararlanılması İst. Şehir Tiyatrosu ve sayın Arcan'ın izniyle sağlanmıştı. Fakat aradan geçen yıllar dili eskitmişti. Fransızca çevirinin de yer yer orijinal metinden uzaklaşmış olduğu farkedildi. İngilizce aslından ve Schlegel-Tieck Almanca çevirisinden kontrol edilerek eldeki metin üzerinde iki aydan fazla dramaturgi çalışmaları yapıldı. Nispeten düzeltilmiş bir metinle rejî çalışmalarına başlandı. Uzman Prof. Max Meinecke 'KISASA KISAS'ı seçerken bir yönetim sorunu etrafına yerleştirilen evrensel özü yeteri kadar çağdaş ve geçerli bir tema olarak görmüş değişik bir yoruma gitmemişti. Ulusunun sevgisini kaybetmemek için sorumluluğundan kaçan bir Düka ve yasaları çok sıkı bir şekilde uygulamaya çalışır-

oyunun sahne üzerindeki yorumunda bu "çocuksuluk" vurgulandı. Dekor, belli bir tarih dönemini vermeyecek yolda soyutlandı, eşyalar çocukların oynadığı küpler, toplar, silindirlerle verilmeğe çalışıldı. Kostümler Roma İmparatorluğu'nun o dönemdeki özellikleri "üslûplaştırılarak" dikildi; bunun için süslerden, biçimsel niteliklerden yararlanıldı.

Oyunun dekoru, kostümleri, eşyaları ve aksesuarı her zaman olduğu gibi tiyatro kürsüsü öğrencileri tarafından yapılmıştır. Gerek atölyelerde, gerek teknik odalarda çalışan elemanlar arasında hiç bir profesyonel sanatçı yoktur. Bu uygulamanın tümü öğrenciler tarafından ortaya çıkarılmıştır.

Özdemir NUTKU

ken tutkularına kapılarak aynı suçu kendi işleyen vekilinin mensup olduğu soylu sınıf ile halk tabakasının ustaca yanyana getirilmiş olduğu bu eserde Prof. Meinecke halkın bayağılığından ve suç işlemeye yatkınlığından yakınan yöneticilerin iki yüzlülüğünü vurgulamıştı.

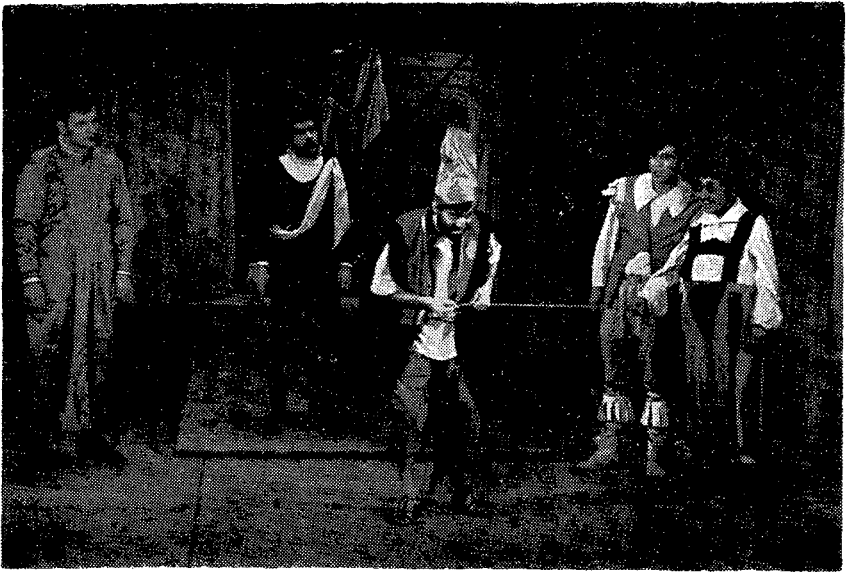
Sahneye koyuşta Shakespeare' sahnesinin biçimi, dekor anlayışı ve oyunculuğuna olanaklar ölçüsünde sadık kalmaya çalışıldı. İç sahne hissini veren podium, yanında iki kapı, *apron stage*'in parmaklıkları, *heaven*'a benzetilmek için sahne üzerine gerilen mavi perde 'Globe'tan esinlenilmişti. Ramp ise hem çeşitli mekanları vermede hem de daha önde oynanması gereken komik sahnelerde kullanıldı. 'KISASA KISAS' için hazırlanan müzik ve kostümlerde de Shakespeare çağının özellikleri araştırıldı ve uygulamaya gidildi.

Böylece 'KISASA KISAS' ile hem bir Shakespeare oyununun çağında hangi temel düşüncelerle sahnelendiği incelenmiş hem de günümüzün sahne olanakları içinde dört yüzyıllık bir klâsik eserin kendi özellikleri gözden kaçırılmadan ve günümüzün açısından nasıl oynanacağı üzerinde çalışılmış oldu.

Sevinç SOKULLU

Gyula Hay'in "At" oyunundan bir sahne

Shakespeare'in "Kısasa Kısas" adlı komedyasından bir sahne

TIYATRO ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜNÜN YENİ ÜYELERİ ONURUNA VERİLEN TÖREN

20 Ağustos 1969 tarihinde kurulan Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü, yeni üyelerini onurlamak üzere 15 Eylül 1970 tarihinde, Pazartesi günü saat 17,00'de, Enstitüsünde, bir toplantı yapmış ve toplantıya. dâvetli üyelerden başka Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı ile Öğretim üyeleri ve Tiyatro Kürsüsünün öğrencileri de katılmışlardır.

Çağrılan üyelerden Muhsin Ertuğrul ile Prof. Dr. Ragıp Üner, Prof. Bedrettin Tuncel, Dr. Gültekin Oransay ve Dr. Alim Şerif Onaran hazır bulunmuşlar, Prof. İrfan Şahinbaş İngiltere'de inceleme ve araştırma gezisinde olduğundan gelmemiştir. Yabancı üyelerden Viyana Üniversitesi Tiyatro Kürsüsü Profesörlerinden Dr. Heinz Kindermann ile Dr. Margreth Dietrich, 11 Eylül 1970, Cuma günü, Tiyatro Kürsüsü Öğretim Üyesi Doçent Dr. Sevda Şener tarafından İstanbul Hava Alanı'nda karşılanmış ve kendilerine, Kültür Sarayı ile Rumelihisar açık hava tiyatrosu ve Topkapı Sarayı-Müzesi gezdirilmiştir. Profesörler, Kültür Sarayı'nı "çağın tüm olanakları ile bezenmiş güzel bir yapı" olarak, Rumelihisar Tiyatrosu'nu da "çevrenin doğal koşullarına çok iyi uyan bir tiyatro" olarak beğenmişler. 14 Eylül 1970 Pazartesi Sabahı da Ankara'da, hava alanında, Doç. Dr. Özdemir Nutku ile Öğretim Görevlisi Dr. Metin And tarafından karşılandılar. Ankara'da da tiyatro yapıları gösterilip provaları seyrettirilip Hitit Müzesi gezdirildikten sonra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine gelerek, Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü'nün 17.00'de açılan törenine katıldılar.

Tören, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakül-

tesi'nde, Enstitünün Deneme Sahnesinde, Beethoven'in "Egmont" uvertürü ile açıldı. Ondan sonra da Enstitü Müdürü Prof. Dr. Melâhat Özgü, akademik giysisi içinde sahneye gelerek üyeleri ve konukları selâmladıktan sonra, sözlerine başlamadan, son günlerde yitirdiğimiz iki değerli tiyatro adamımızı: Sermet Çağan ile o gün toprağa verilen Refik Ahmet Sevengil'i anmak üzere salonda bulunanları 3 dakika saygı duruşuna kaldırdı. Ardından açış söylevini verdi. Prof. Dr. Melâhat Özgü, sözlerinin sonunda, Dekan'dan yeni üyelere, üyelik belgelerini vermesini rica etti. Dekan Prof. Dr. Şerafettin Turan Kürsüye gelerek böylesine güzel bir toplantıda değerli konukların orada bulunmasından ve Enstitü üyelerinin ekip halinde çalışmalarıyla aldıkları iyi sonuçlardan duyduğu memnunluğunu, ileride Enstitü çalışmalarının en kısa bir süre içinde gelişeceğine inandığını söylemiş ve Enstitünün yeni üyelerine birer birer, üyelik belgelerini tebriklerle vermiştir.

Törenden sonra konuklara, Enstitü odaları açıldı. Burada kendilerine, Enstitü arşivi ve kitaplıkları, öğrencilerin tezleri, sahne maketleri, kostüm çizimleri ve fotoğraflar gösterildi. Ondan sonra da neşeli bir hava içinde, konukları, öğretim üyeleri ve öğrencileri birbirine yaklaştıran sevinçli, yararlı görüşmeler oldu. Akşamı da Enstitü Üyeleri, Prof. Bedrettin Tuncel'in aracılığıyla, İTİ'nin (Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü Türkiye Millî Merkezi'nin) konduğu olarak 20, 30'da Kent Otelinde, yemekte hep birlikte geçirdiler.

*

Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Melâhat Özgü'nün söylevi:

Sayın Dekanımız, Değerli Üyelerimiz ve Konuklarımız!

Üniversiteler Kanununun 2. maddesi gereğince, Fakültemize bağlı ve tüzel kişiliği bulunan Tiyatro Araştırmaları Enstitümüz, 20 Ağustos 1969 tarihinde kuruldu. Amacı, dram ve sahne sanatları sinema, radyo, televizyon ve sahne müziği alanlarında araştırmalar yapmak, yayınlamak ve Tiyatro Kürsüsünün verdiği bilgilerle uygulamalarda bulunmak.

Bizim, bundan önce de bir Tiyatro Enstitümüz vardı. 1958 yılında kurulmuş, başına da Prof. Bedrettin Tuncel ile Prof. İrfan Şahinbaş getirilmişti. Meslektaşlarımın, bu Enstitünün kurulmasında ve yürütülmesinde büyük emekleri oldu. Ama, Enstitü, Üniversitenin içinde kurulduğu halde, öğretim yapmağa yetenekli değildi. Bilindiği gibi, akademik yaşamda, enstitüler, ayrıca bütçeleri olan birer araştırma merkezleridir. Öğretim yapamazlar. Bunun için de Enstitü, dışardan öğrenci alamamış, üstelik de açılışı yaz dönemine rasladığından, öğrenci konusu üzerinde pek durulmamıştı. Enstitü, yaz döneminde, ancak oyun yazarlarıyla seminerler düzenleyebilmiştir. Prof. Kenneth Macgowen'in yönetimi altında bu seminerlerde oyun öngüsü okunur, tartışılı ve eleştirildi. Prof. Kenneth Macgowen, bizden ayrıldıktan sonra, Enstitü'ye ikinci olarak Prof. Grant Redford getirildi. Onun eleştirme ve oyun yazarlığı derslerinin yanı sıra da tiyatro yazarlarımız ve tiyatro adamlarımız konferanslar verdiler. Yabancı uzmanlar bizden ayrıldıktan sonra, ikisi de dünyaya gözlerini yumdular. Kendilerini burada rahmetle anmayı bir ödev bilirim. Enstitü, bize Sevda Şener, Özdemir Nutku ve Metin And ile uyanık, çalışkan öğretim üyeleri kazandırdı.

O zamanlar, Profesörler Kurulu, Enstitü'ye, içerde diğer bölümlerde okuyan öğrencilere, yardımcı ders olarak tiyatro derslerini de tanıdılar ve dışarıdan, Enstitünün derslerine devam edecek olan öğrencilere, yalnız, devam ettiklerini bildiren iki yıllık bir belge verilmesini uygun gördüler. Yeni gelen öğrenciler, derslere çok ilgi gösterdi. Öğretim Üyeleri de, kendi çabaları ile bir kitaplık kurdular. Eski yeni yazı kitaplarını, gazete kesintilerini, orta Oyunlarının ve Karagöz Oyun belgelerini toplayıp biriktirdiler. Bir Tiyatro Bibliografyası ile "Musahipzade Celâl ve Tiyatrosu" adlı iki de kitap yayınladı Enstitü.

İşler böylesine yürürken, Enstitünün kapatılması gerekti; çünkü Enstitü, bir çeşit ders vermeğe başlamıştı. Kapatılmasının yankısı olumsuz oldu: Demek ki Üniversitenin içinde, ta eski çağlarımızdan kalma, tiyatroyu, utanç verici bir çalışma bulan, Üniversitenin kapısından içeri sokulmıyacak olan, yasak edilmesi gereken anlayışta bilginler var denildi. Oysa Enstitü, bu tip anlayışlardan ötürü kapatılmış değildi. Enstitünün öğrencileri, öylesine artmıştı ki, bunlar artık birer belge ile yetinmez olmuşlardı. Tiyatro için de bir yüksek öğretim gereksendi. Üstelik de, Enstitüler konusunda, araştırmalarında birbirlerinden yararlanabilecek kürsüleri içine alan bölüm çalışmalarına doğru gidilmek istendi. Bu istek de, tiyatro konusunu, onun bir kürsüsü olmadığı için açıkta bıraktı. Görüşler ikiye ayrıldı:

1. Öğretim olmadan araştırma olmaz denildi.
2. Enstitü kalsın, öğretimi tamamlıyalım denildi.

İlk görüş üstün geldi ve Enstitü, bunun için geçici olarak kapatıldı.

Tiyatro Kürsüsü 1964 yılında kuruldu. İlk mezunlarını verdikten sonra da, 1969 yılında, geçici olarak kapatılan Enstitü yeniden açıldı.

Geleneksel tiyatrodan batı tiyatrosuna geçiş yapan ülkemizde geniş bir bilimsel araştırma alanı bulunuyor: Türk-Osmanlı kültürünü meydana getiren çeşitli etkenlerin incelenmesinde tiyatronun da geniş bir yeri var. Yazılı oyunların edebiyat yönü ile beraber tiyatro,

geleneksel tiyatro ile bugünkü tiyatro arasındaki bağların incelenmesi, dram ve sahne sanatının teknik yönleri gibi çeşitli konular, üniversitenin, bilimsel alanda aydınlatılmasını beklediği konulardır. Ayrıca da, Arkeoloji, Türk Edebiyatı, Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan ve Rus edebiyatları, halk bilimi etnoloji, toplum bilim, ruh bilim, Türk tarihi gibi çeşitli dallarıyla iş birliği yaparak ortak konular üzerinde de araştırma yapacaktır. Hele Türk dili yoluyla, Türk dilinin ses olarak değerlendirilmesinin verileri çok yararlı olacaktır. Sonra da sinema, radyo, televizyon ve sahne müziği alanlarında araştırmalar yapacaktır. Tiyatro Araştırmaları Enstitüsünün amacı budur. İlk verimlerini geçen yıl çıkan "Tiyatro Araştırmaları" dergisi ile verdi.

Yönetmeliğimizin 4. maddesi, üç çeşit üye gösteriyor: Asli, şeref ve muhabir üye. Asli üyelerimiz arasında dram, müzik ve sinema alanında çalışan üyelerimizi de görmek istediğimizden, Yönetim Kurulumuzun önerisi, Genel Kurulumuzun seçimi ve Profesörler Kurulunun kararı ile daha şu öğretim üyeleri asli üye olmuşlardır:

1. Prof. Bedrettin Tuncel: Fakültemizde ilk kurulan Tiyatro Enstitüsünün Müdürü, şimdi de uluslararası Tiyatro Enstitüsünün (İTİ'nin) Türkiye kolunda büyük hizmetleri geçen bir üyesi. Yazmağa başlamış olduğu Tiyatro Tarihinin I. cildi (1938) çıkmıştır. Tiyatro konusunda yazıları ve başarılı çevirileriyle tanınmıştır. Bu yıl Venedik'te açılan Bibbliena Dekor ve Kostüm Sergisi'nde bulunmuşlar, ve bu serginin katologunu Enstitümüze bağışlamışlardır.
2. Prof. İrfan Şahinbaş: Fakültemizde ilk kurulan Tiyatro Enstitüsünün 2. Müdürü, Devlet Tiyatrosu, Edebî Heyet Üyesi. Yazmağa başlamış olduğu "İngiliz Tiyatrosu'nun Tarihi'nin I. cildi çıkmıştır (1950). Tiyatro konusunda yazıları ve başarılı çevirileri ile tanınmıştır
3. Dr. Gültekin Oransa y: Ankara Devlet Konservatuvarında asli, Fakültemizde Konferansçı olarak sahne müziği konusu üzerinde konuşmaktadır. Müzik alanında yedi kitabı vardır:
  - "Geleneksel Türk Sanat Küğü" Almanca olarak çıkmıştır (1964).
  - "Batı tekniğiyle yazan altmış Türk Bağdar" (1965).
  - "Atatürk ve Küg" (1965).
  - "Ankara Devlet Konservatuvarı" (Otuzuncu Yıl: MCMLX VI, 1966).
  - "15. Yüzyıldan 19. yüzyıla dek geleneksel Türk Sanat Küğünde ezgisel çizgi ve ve Makam Kavramı" Almanca olarak (1966).
  - "Konçerto Kılavuzu" (1967).
  - "Türkiye'nin Batı Sanat Küğü yaşamında Kim Kimdir." (1968)
  - "Konçerto Kılavuzu" (1967).

"Müzik Görüşleri", "Devlet Tiyatrosu", "Devlet Operası", "Opus" ve "Grove's" gibi müzik dergilerinde yazılan, uzun, orta ve kısa dalga Ankara radyolarında, yüzlerce programı ile tanınmıştır.
- d) Dr. Âlim Şerif Onaran: İçişleri Bakanlığında Tetkik Müşaviri ve Fakültemizde Konferansçı olarak Sinema konusu üzerinde konuşmaktadır.
  - "Sinematografik Hürriyet" adlı kitabı ile (1968)
  - "Film ve Film Senaryolarının Kontrolünde Şahıs Bakımından Kayıtlamalar" (1969)

– “Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolünde Devlet Sistemi” (1969) yazılılarıyla tanınmıştır.

Bu aslı üyelerimizi tebrik eder, kendilerinden Enstitümüz için yardımlarını esirgemelerini bekleriz.

Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü yönetmeliğinin 6. maddesi, Türk üniversite ve kurumlar dışında aynı konular ile meşgul olan, yayınlariyle tanınmış kimselere “Şeref Üyeliği” payesi verilebilir, demektedir. Bu maddeye dayanarak Türk Tiyatrosu’nun kurucusu ve altmış yıl bu alanda başarı ile çalışmış olan büyük tiyatro adamımız Muhsin E r t u ğ r u l’a Yönetim Kurulumuzun önerisi, Genel Kurulumuzun seçimi ve Profesörler Kurulunun kararı ile “Şeref Üyeliği” payesi verilmiştir.

Muhsin Ertuğrul, Türk sahnesine renk, anlam ve düzen getirmiş, sahnemizi sanat alanına çekmek için uğraşmış, yazar, oyuncu ve yönetici olarak hem kendini, hem de etrafındakileri yetiştirmiştir. Ona yalnız sanatçılar değil, bilimciler de hayranlıkla bakıyor, önünde mutluluk duyuyoruz. —Modern tiyatromuz, Muhsin Ertuğrul ile gelişti, ulusal niteliğini onunla kazandı. Ona değin tiyatro sanatı Güllü Agop’ların elinde idi. Gedikpaşa Tiyatrosu da, Türk dilini düzeltmek şöyle dursun, bozmuştur. Tanzimat evresinde uyanan kımıldanış, Ahmet Vefik Paşa’nın çabasıyla toplum yaşamımıza girdi. O güne değin Orta-Oyunlarda ve düğünlerde, geçerli olan oyun çıkarmalar, biricik tiyatro beğenimizin ilkel verimleriydi. Buna Karagözü bile ekliyoruz. İstanbul’da “Darülbedayi” nin kurulması, Tepebaşı Tiyatrosu’na geçmesi ve tamamlanması, Şehir Tiyatrosu olması, Ankara’da Küçük Tiyatro’nun açılması, hep onun çabalarının sonucudur. İki kol üzerinde serpilen ve gelişen Devlet Tiyatrosuna da yönü gene Muhsin Ertuğrul verdi ve özel tiyatroları teşvik etti. Daha 1930 yılında, tiyatroyu başboşluktan kurtarmak, onu, Batı’da olduğu gibi bir düzene sokmak, sanatçıları şerefli bir topluluk halinde çalıştırmak için, tiyatrosu içinde bir “Tiyatro Meslek Mektebi” kurmuştu. Tiyatronun ilk kurulan okulu bu idi. Okullarımızda, tiyatronun ilk yıllardan başlayarak girmesini de isteyen gene ilk o, olmuştur. Halâ gerçekleştirememiş olan, ama, bir gün mutlaka gerçekleşeceğine inandığımız “Bölge Tiyatroları” düşüncesi gibi, üniversitelerimizde, özellikle de Edebiyat Fakültelerinde birer Tiyatro Enstitüsü kurulmasının gerektiğini ilk olarak Muhsin Ertuğrul savundu. Bundan tam 28 yıl önce , 1941’de, bir yazı ile İstanbul Üniversitesi’ne baş vurarak, böyle bir Enstitünün açılmasındaki zorunluğu belirtmiştir. O zaman, onun bu dilekçesi, “henüz zamanı gelmedi” diye reddedilmiş. Onbeş yıl sonra da 1956 yılının Kasım ayında, Bombay’da toplanan “Birinci Tiyatro Konferansı” üzerine bir yazı yazar Muhsin Ertuğrul. Bu yazının sonunda da bizler şu cümleleri okuruz:

“Yalnız gönül istiyor ki en yakın bir zamanda bizim Üniversitemizde, bilhassa tiyatro yazarlarımızın yetişebilmesi için, Edebiyat Fakültelerinde, birer Tiyatro Enstitüsü kursunlar; böylelikle de biz, Avrupa ve Amerika’dan, hele şimdi Asya’dan da geri kalmıyalım.”

Muhsin Ertuğrul’un bu dileği i l k olarak, gerek Kürsü, gerekse Enstitü bakımından Fakültemizde gerçekleşmiş bulunuyor. Kendisine Asya, Avrupa ve Amerika’ya, hiç değilse onlara yetişmek için gereken çabayı göstereceğimize söz veriyoruz. Muhsin Ertuğrul’un şu anda aramızda bulunması, bize bugünün mutlu anlarını yaşıyor. Bu büyük sanat adamının ektiği tohumlar yeşermiş, sahne yaşamı yurdun her yanında gelişmeğe başlamıştır.

kanun ve yönetmeliklerimizin çıkmasında önemli rol oynamıştır. Kendisine çok şey borçluyuz. Ona önünüzde, bütün Enstitü üyeleri adına teşekkür ederim.

İkinci "Şeref Üyeliği" payesini Prof. Dr. Ragıp Üner'e verdik. Kendisinin, özellikle Fakültemize göstermiş olduğu ilgi ve tiyatro konularına olan anlayışıyle Kürsümüzün ve Enstitümüzün kuruluşlarında bizlere destek olmuş, sözleri ve yazıları ile savımızı savunmuş, Mecliste, kanun ve yönetmeliklerimizin çıkmasında önemli rol oynamıştır. Kendisine çok şey borçluyuz. Ona önünüzde bütün Enstitü üyeleri adına teşekkür ederim.

Kürsü ve Enstitümüzün kuruluşlarına, tiyatro bilimi yönünden, yolumuzu, Viyana Üniversitesi Tiyatro Kürsüsünün dünyaca ünlü bilginlerinden, emekliye ayrılmış bulunan Prof. Dr. Heinz Kindermann ile, bugün Kürsü başında bulunan Prof. Dr. Margret Dietrich aydınlatmışlardır. Yayınladıkları eserlerle bizlere ışık tuttular, sağladıkları burslarla genç öğretim üyelerimizin inceleme ve araştırmalarına yardımcı oldular; kendi Enstitülerinin çalışma tarzına baktırdılar; Kürsümüzde de projeksyonlu seri konferanslar verdiler. Kürsümüzün kuruluşundan bu yana, kendileriyle hep muhabere edeyiz. Sorularımızı hiç cevapsız bırakmadılar. Bizden de hep Türk Tiyatrosu üzerinde bilgi istediler, memleketlerinde, doçentlerimize Türk tiyatrosu üzerinde ders ve konferanslar verdirttiler ve Türk Tiyatrosu'nu tanıtmada konusunda, Avusturya'da başarılı çalışmalar yaptılar. Öyle ki, Joseph Gregor'un sekiz ciltlik tiyatro rehberinde, şimdi, Prof. Dr. Heinz Kindermann ile Margret Dietrich'in teşvikleriyle Türk Tiyatrosu da yer almış bulunuyor. Bu nedenlerle, kendilerine, yönetmeliğimizin 6. maddesi uyarınca "Muhabir-Şeref" üyeliğini verdik. İkisi de, şimdi aramızdadır. Müsaade derseniz, kendilerine bu sözlerimi Almanca olarak bildireyim:

Sehr verehrte Herr Professor Dr. Heinz Kindermann und Frau Kollegin Prof. Dr. Margret Dietrich!

Erlauben Sie mir bitte, dass ich Sie beide zu gleicher Zeit anreden darf. Denn Sie haben uns immer zu gleicher Zeit, immer zusammen, über unsere Schwierigkeiten hinweggeholfen. Sei es auf wissenschaftlichem oder praktischem Wege. Ihre Werke leuchteten uns voran, so dass wir vertrauensvoll mit sicheren Schritten auftreten und für die Entwicklung unserer erst sehr jungen Theaterwissenschaft sorgen konnten. Sie standen unseren Jungen Dozenten hilfreich zur Seite und führten sie in Ihre Arbeitsweise ein, so dass sie durch Ihre Anregungen sehr gefördert wurden. Sie scheuten selbst die weite Reise hierher nicht um uns die ersten wissenschaftlichen Vorträge über das Theater zu halten. Sie antworteten auf alle unsere Fragen und interessierten sich selbst für das türkische Theater. Die erworbenen Kenntnisse gaben Sie dann mit Erfolg in Österreich bekannt. Durch Ihre Anregung steht jetzt im Schauspielführer Joseph Gregors, Manches über das türkische Theater. -Wir fühlen uns alle mit Ihnen eng verbunden und möchten gerne Sie als Korrespondierender Ehrenmitglied unter uns haben. Wir sind nun in der glücklichen Lage, neben unserem Lehrstuhl auch ein Institut für Theaterwissenschaft bekommen zu haben. Wir hoffen, wenn wir mit unseren Forschungen und Einrichtungen so weit sind auch einmal den internationalen Kongress für Theaterwissenschaft in der Türkei, bei uns, unter dem Dach unseres Fakultäts zu veranstalten. Nehmen Sie nun dieses Ehrenzeichen von unserer Seite an und lassen Sie uns für alle Ihre Bemühungen herzlich danken.

Sözlerime son vermeden önce, bu vesile ile, başta Dekanımız Prof. Dr. Şerafeddin Turan olmak üzere, ondan önceki Fakülte Dekanlarımıza da, sıra ile: Prof. Dr. Mustafa Aktığ'a, Prof. Yaşar Önen'e, Prof. Dr. Emin Bilgiç'e, Tiyatro konusuna anlayış gösterdiklerinden, gerek kürsü, gerekse Enstitümüzün kuruluşlarında büyük yardımları dokunduğundan, önünüzde teşekkür eder ve Dekanımızdan üyelik beratlarını dağıtmasını rica ederim:

I. Asli Üyeliğe

1. Prof. Bedrettin Tuncel
2. Prof. İrfan Şahinbaş
3. Dr. Gültekin Oransay
4. Dr. Âlim Şerif Onaran

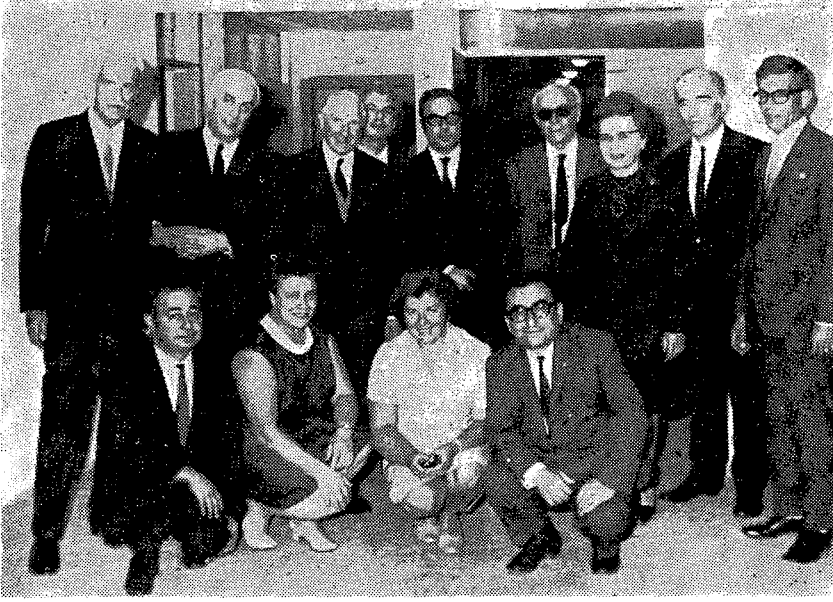
II. Şeref Üyeliğine

5. Muhsin Ertuğrul
6. Prof. Dr. Ragıp Üner

III. Muhabir Üyeliğine

7. Prof. Dr. Heinz Kindermann
8. Prof. Dr. Margret Dietrich

Melâhat ÖZGÜ

Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü Üyeleri, Fakülte Dekanı ve Avusturya Kùltür Ateřesi ile birarada

Enstitü Üyeleri ve Öğrenciler

KONUK KONFERANŞÇILAR

AVUSTURYA KÜLTÜR DANIŞMANI DR. HANS BRUNMAYR'İN DİAPOZİTİFLERLE VERDİĞİ KONFERANS;

13 Mayıs 1970 tarihinde Çarşamba sabahı, saat 10'da, Avusturya Kültür Bakanlığının Danışmanı Dr. Hans Brunmayr: "Avusturya Tiyatrosunun Günümüzdeki Durumu" konusu üzerinde, diapozitifler göstererek bir konferans verdi. Bu konferansın metnini Türkçeye çevirisiyle birlikte dergimizde basdık (Almanca: s. 127) (Türkçesi s. 145)

İTALYAN SAHNE SANATÇISI NİCO PEPE-NİN KONFERANSI VE OYUNU; COMMEDIA DELL'ARTE

19 Ocak 1909'da Udine'de doğan Nico Pepe, 1930'da, Ruggero Lupi'nin yönettiği "Lupi - Borboni - Pescatori" Kumpanyasına katılarak her çeşit rolleri oynamak üzere meslek hatına atıldı; bunu izleyerek "A Gandusie ve D. Galli"nin, "P. Borboni"nin ve 1940'dan 1943'e kadar "Tofano - Rissone - De Sica"nın kumpanyalarına girdi.

Savaşın sonra, ilkin Peppino De Filippo'nun yanında, sonra da Roma'da, "Teatro dell'Ateneo"da, tamamen kendine özgü bir tarz olan karakter rolleri oynadı. Daha sonra bu tiyatronun "animateur"ü ve 1952-1953'te de müdürü oldu.

1955-1957 Torino'da, 1957-1958'de Palermo'da iki ayrı "Teatro Stabile" kurdu ve bunları idare etti. 1959'dan buyana Milano "Piccolo" Tiyatrosuna bir çok kereler katıldı.

Büyük bir titizlik ve canlılıkla icra ettiği karakter rollerinde uzmanlaşmış olmasına rağmen; dramatik oyunlarda da büyük başarı sağladı; dolayısıyla Ugo Betti'nin TUFAN (Déluqe) adlı oyununda Archibaldo (1942, Roma, "Teatro dell'Ateneo"), yine Ugo Betti'nin RÜYALARIMIZ (I Nostri Sogni) adlı

oyununda Louis Gorki'nin FAKİRLER HANI (L'Auberge des Pauvres) adlı oyununda Klecs, L. Pirandello'nun İNSAN, HAYVAN, ERDEM (L'Homme, la Bête, la Vertu) adlı oyununda Eczacı, Gogol'ün MÜFETTİŞ'inde Chlestakov, Molière'in BİLGİN KADINLAR (Les Femmes Savantes) adlı oyununda Chrysale gibi rolleri oynadı.

Goldoni'nin oyunlarının yüce bir icracısı olarak "AŞIKLAR"da Fabrizio, KISKANÇ KADINLAR'da Sior Todaro (1959 Venedik Festivali) ve ARLECHINO İKİ EFENDİNİN HİZMETİNDE adlı oyunda Pantalone (1959, Milono "Piccolo" Turnesi) rollerini oynadı.

Sinema Faaliyetleri:

1936: İKİ ÇAVUŞ (I Due Sergenti); 1938: PİLOT LUCIANO SERRA; 1940: DON PASQUALE, IL CAVALIERE DI KRUA; 1941: TERESA VENERDI; 1942: İTİRAF (Confessione), GIARABUS, LA CONTESSA CASTIGLIONE; 1943: DAĞLILAR (Quegli della Montagna); 1944: ZAZA; 1949: ACI PİRİNÇ (Riso Amaro); 1950: ŞEYTANLA ANLAŞMA (Patto con Diavolo); 1951: DİLENCİNİN KIZI (La Figlia del Mendicante); 1952: NAPOLEONE MAHALLENİN MELEKLERİ (Gli Angeli del Quartiere), BÜYÜK VARYETE (Gran Varieta); 1955: LE VI CONTE DE BRAGELONNE, TECAVÜZ (L'Intrusa), GECE KONDU YETİMESİ (L'Orfana del Ghetto); 1959: LES TRIPS AU SOLEIL; 1960: Dr. MABUSE'ÜN BİN GÖZÜ (I Mille Occhi del Dott. Mabuse); 1961: İTALYAN KAPRIÇOSU (Italienne Capriccio); 1962: SİYAH MONKL (Le Monocle Noir), EN PLEINE CIRAGE; 1968: IL PROFESSORE.

Denemeci ve eleştirici olarak, "Dramma" ve "Scenario" adlı dergilerle işbirliği yaptığı gibi, "Encyclopedia del Teatro"da ve çeşitli İtalyan gazetelerinde de yazılar yazmıştır.

Konferans'ın Özeti:

"Commedia dell'Arte" XV. yüzyılda, Kuzey İtalya şehirlerinde, halka açık meydanlarda doğmuş; halka mal edilmiş ve bazılarının inanma eğiliminde olduğu gibi edebî ve entellektüellikle ilgili bir niteliğe bürünmemiştir. Şiirden yoksun oluşu bakımından, oyuncuların onu, temaşa vakiasının yerine ikame etmemelerini düşünceleriyle, bir bakıma, Rönesans Tiyatrosu'na son vermiştir.

Ama bu oyuncular kimlerdi? Profesyonel sanat veya "komedi sanatı" ya da daha iyisi "komedi takrir etme sanatı" anlamında oyunculuk mesleği nasıl doğmuştur?

Bu sorular tüm yeterli cevapları, (Nico Pepe'nin) konuşmaları sırasında almıştır.

Oyunculuk mesleğinin doğmasıyla, ilkel olarak *zanni* (veya *zane*, *zani* ya da *zanin*) maskesi'nden hareket edilerek gitkçe gelişmek suretiyle *Pantalone*, *Arlecchino* ve *Borghella* maskelerine ulaşılmıştır. Bugün bile oyunculuk yapan ve *Pantalone* rolünde uzmanlaşmış bulunan Nico Pepe, bu maskeler altında, kaba ve ilkel *Zanni*'den hareket ederek, (*Pantalone*'den önce tarihsel bakımdan "Komedi Eskiler" galerisinin kişisi olan) *Magnifico*'nun shevî ve tutarsız çılgınlıklarına, oradan da gerçek ve kendine özgü *Pantalone*'nin daha

beşeri gülünçlerine ulaşacak; daha sonra da, *Arlecchino*'ya, *Brighella*'ya, *Doktor Balanzone*'e ve *Kaptan Spaventa*'ya geçecektir.

Konferans ve gösteri, bundan sonra, "Commedia dell'Arte" 'nin Fransa'ya göçetmesi konusuna döndü; ilkin Lyon ve Paris'te elde edilen başarıların yankısıyla bu kendine özgü ve şaşaalı temaşa türünün Avrupa'nın büyük bir bölümünde, özellikle doğu kısmında etkisini nasıl genişletmiş olduğuna değinildi.

"Commedia dell'Arte", kısa zamanda, modern komedyanın çıkış noktasında, Molière'den, Marivaux'ya ve Goldoni'ye kadar, (birçok tiyatro yazarına) ilham kaynağı oldu. Tüm çağların tiyatrosunun temel deneyi olarak, "Commedia dell'Arte", aynı derecede önemi olmaksızın, tarihsel ve sosyal bir belge olarak da değerlendirilmiştir.

Bu sanat ikiyüz yıl tartışılmaz bir başarı sağladı; Andreini'lerin, Biancoletti'lerin, Martinelli'lerin ve Darbes'lerin oluşturduğu bir oyuncular saltanatının doğup gelişmesine tanıklık etti.

Bunu izleyerek, "Commedia dell'Arte"nin, bayağılığa düştüğü ve Goldoni'nin yarattığı devrime kadar, bir süre, güçlkle ömrünü sürdürdüğü görülmektedir.

Melâhat ZZGÜ

ALMAN OYUN YAZARLARINDAN TANKRET DOSST'UN TİYATRO KÜRSÜSÜ ÖĞRENCİLERİYLE KONUŞMASI

Alman Yazarlarından Tankred Dorst bir konferans vermek ve eserlerinden parçalar okumak üzere Ankara'ya gelmiş, Tiyatro Kürsüsü öğrencileriyle, Almanya'da çağdaş tiyatro sorunları üzerinde 9 Aralık 1970 Çarşamba günü - sabah saat 11.00'de bir konuşma yapmıştır. Konuşmalara Alman Dili ve Edebiyatı Profesörleriyle öğrencileri de katılmışlardır.

Tankred Dorst, 1925 yılında Thüringen'in Sonneberg kentinde dünyaya geldi. Onyediy yaşında asker oldu. Amerika

Birleşik Devletlerde, Belçika'da ve İngiltere'de tutsak olarak bulundu. Sonra Münih'de tiyatro ve sanat tarihi öğretimini yaptı. Yayın Evlerinde, Okul filimleri için senaryolar yazdı. Münih'deki "Kleines Spiel" (= Küçük Oyun) adlı kukla tiyatrosunda çalıştı. Schwabl bir Öğrencinin Kukla Tiyatrosu için Oyunlar yazdı. "*Das Geheimnis der Marionette*" (=Kuklaların Gizi) 1958, "*Auf kleiner Bühne*" (=Küçük Sahne) 1959, adlı kitapları yanında televizyonda da yayınlanan Kukla Oyunu "A

Trumpet for Nap" (=Nap İçin Bir Trompeta) bu alanda yazar ve oyuncu olarak çalışmalarının ürünüdür. Ludwig Tieck'in "*Der gestiefelte Kater*" (= Çizmeli Kedi) komedyasını sahne için işlemiştir. Şimdi de Münih'de, bağımsız yazardır.

Tankred Dorst, 1959 yılından bu yana, sahne oyunları da yazıyor. İlk sahne yapıtı: "*Gesellschaft im Herbst*" (= Güzde Topluluk) 1959 bir güldürüdür. İkinci güldürüsü de "*Der tote Oberst*" (= Ölü Albay). iki de farce'ı vardır:

1. "*Die Kurve*" (=Dönemeç) Dilimize Behçet Necatigil tarafından çevrilmiş (1964) ve De Yayınları arasında çıkmıştır.
2. "*Freiheit für Clemens*" (=Clemens için Özgürlük)

"*Die Grosse Schmachrede an der Stadtmauer*" adlı dramı (1962) (= Sur Dibi) başlığı altında, Veyis Örnek tarafından di-

limize çevrildi, Değişim Dergisinde yayımlandı (sayı: 11, 15 eylül 1962) 1963 yılında da Devlet Tiyatrosu, Ankara Oda Tiyatrosunda oynadı. Avrupa'da da Lübeck'de, Düsseldorf'da, Ulm'da, Stuttgart'da, Telaviv'de, Varşova'da ve İspanya'da oynandı. Son eseri: "*Toller*" dir (= Çılgın). - Güney Almanya Televizyonu için 1961 yılında "*La Buffonata*" adında bir de bale operası yazmıştır.

Tankred Dorst: "Bir oyunun bildirisini diyaloglar haline konmuş gerçekte değil; oyunun içine somut olarak oturmuş, ondan koparılamaz, sanki onunla kenetlenmiş gerçekte aramalıdır" der.

Kendisi, Mannheim Nationaltheater'in (Devlet Tiyatrosunun) sahne yazarları arasında açmış olduğu yarışmada ödül almıştır. 1960 yılında da Gerhart Hauptmann armağanı bursunu kazanmıştır.

Melâhat ÖZGÜ

ALMAN PANTOMİMİ ROLF SCHARRE'NİN UYGULAMALI KONUŞMASI

Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü ile Türk-Alman Kültür Derneğinin aracıyla 18 Aralık 1970 tarihinde Cuma günü, saat 20'de, Alman Pantomimi Rolf Scharre, Enstitümüzü çağrılarak Deneme Sahnesi'nde pantomim uygulamalarıyla çok faydalı bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmayı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı ile Öğretim Üyeleri ve öğrencileri, aynı zamanda da Alman Kültür Heyetinin dâvetlileri izlemişlerdir.

Rolf Scharre, Dresden'de dünyaya gelmiş, Freiburg ile Göttingen üniversitelerinde felsefe ile Alman dili ve edebiyatı okumuştur. 1950/51 yıllarında kendini tek ve grup pantomimine vermiş, bir burs ile 1957-1960 yıllarını Paris'de geçirmiştir. Burada Etienne Décroux ve Marcel Marceau'nun yanında mim ve pantomim sanatı ("art du mime" - "art de la pantomime") çalışmıştır. - 1960'dan bu yana bir çok ülkelerde pantomimler yapmıştır (Fransa, İspanya, Portekiz, Fas, İsviçre, İskandinavya ve İtal-

ya'da). 1961'den bu yana koreograf ve pantomim rolleri yöneticisi olarak bir çok Alman tiyatrolarında çalışmaktadır. Özellikle de Düsseldorf kent tiyatrosunda.. Ayrıca opera çalışmaları vardır. Luigi Nanos'un "*Intoleranza*", 1962 Bayreuth şenliklerinde Wieland Wagner'in "*Rheingold*" rejisine, 1964 ve 1965 Salzburg şenliklerine, 1966'da Viyana sanat haftasına katılmıştır; Shakespeare, Molière, Şostakoviç, Calderon ve Camus'nün oyunlarının koreografilerini yapmıştır. - Scharre, 1964'de Stockholm'daki yaz kurslarında (Tampere ve Vick şatosundaki kurslarda da) pantomim öğretmenliğinde bulunmuştur. - 1964'den bu yana Kiel tiyatroları pantomim yöneticisi, bunun yanısıra Kiel üniversitesi pantomim öğretmeni olarak çalışmaktadır. Scharre, Alman, İsviçre, İsveç ve Fin televizyonlarında da gösteriler yapmıştır. Bize geldiğinde Goethe-Institüsü kanaliyle bir Asya turnesinde idi.

Melâhat ÖZGÜ